

Sygnatura akt: II Ca 295/14

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Katarzyna Serafin - Tabor
Sędziowie:	SO Anna Nowak (sprawozdawca) SO Jarosław Tyrpa
Protokolant:	Marta Podsiadło

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2014 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

przy uczestnictwie (...) S.A. w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie z dnia 22 października 2013r., sygnatura akt I Ns 237/13/N

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

postanowienia

z dnia 30 października 2014 roku

Wnioskiem złożonym w dniu 4 lutego 2013 roku do Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie wnioskodawca (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wniosła o ustanowienie służebności przesyłu polegającej na prawie korzystania przez uczestnika (...) Spółka Akcyjna z części nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) w postaci pasa gruntu wzdłuż znajdujących się na tej nieruchomości linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 323 400 złotych, płatnym przez uczestnika na rzecz wnioskodawcy, wraz z odsetkami za zwłokę za okres od następnego dnia po uprawomocnieniu się postanowienia sądu o ustanowieniu służebności przesyłu do dnia zapłaty. Nadto wnioskodawca żądał zasądzenia od uczestnika zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że jest właścicielem nieruchomości składającej się z działek ewidencyjnych nr (...) położonych w K.. Przez nieruchomości przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia, wchodzące w

skład przedsiębiorstwa uczestnika. Wskazał, że uczestnik nie posiada jakiegokolwiek tytułu prawnego do korzystania z tej nieruchomości, zatem ustanowienie służebności jest konieczne.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik (...) S.A. wniósł o oddalenie wniosku w całości oraz o zasądzenie od wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, argumentując, że stosowna służebność już istnieje, gdyż została ona wcześniej zasiedziana przez poprzedników prawnych uczestnika, a zatem nie istnieje potrzeba jej ustanowienia dla zapewnienia korzystania z urządzeń elektroenergetycznych. Wskazał, że przebieg linii od chwili jej posadowienia nie uległ zmianie, zatem licząc początek okresu zasiedzenia na dzień 31 grudnia 1970 roku, najpóźniej z dniem 31 grudnia 2000 roku doszło do zasiedzenia służebności na podstawie art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. Dodał, że zasiedzenie to nastąpiło na rzecz poprzednika prawnego uczestnika, stając się składnikiem jego majątku. Uczestnik doliczył bowiem okres posiadania swoich poprzedników prawnych.

Postanowieniem wstępnym z dnia 22 października 2013 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie Wydział I Cywilny (sygn. akt I Ns 237/13/N) oddalił wniosek uczestnika (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. o zasiedzenie służebności przesyłu.

Postanowienie to zostało wydane w oparciu o następujące okoliczności faktyczne. W dniu 28 maja 1966 roku Prezydium Rady Narodowej Miasta K. wydało zaświadczenie lokalizacji ogólnej ustalające lokalizację ogólną budowy instalacji 110 kV i linii napowietrznej dwutorowej 110 kV B. w K.. W dniu 18 marca 1966 roku wydana została decyzja o lokalizacji szczegółowej z załącznikiem w postaci mapy. Protokołem odbioru technicznego z dnia (...) Zakład (...) dokonał odbioru linii 110 kV napowietrznej dwutorowej, odgałęzienia od linii 110 kV P. – L. do stacji 110/15 kV B.. Linia G. – P. oraz B. – L. znajduje się przez cały czas w tym samym miejscu. Teren działek nr (...) jest ogrodzony, ale pracownicy Zakładu (...) nie mieli problemu z uzyskaniem dostępu do linii przesyłowej celem jej konserwacji. Zarządzeniem nr (...) w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w K. utworzone zostało P. P. Z. E. K.. Zgodnie z § 2 przedsiębiorstwu przydzielono składniki mienia powstałego z podziału przedsiębiorstwa pod P. O. E. w K. zgodnie z ustaleniami komisji. Zarządzeniem nr (...) z dnia (...) w sprawie podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w K. i przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w K. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa dokonano podziału przedsiębiorstwa Zakład (...) w K. w celu wniesienia przez Skarb Państwa zorganizowanej części mienia przedsiębiorstwa do spółki akcyjnej (...) S. A. w W. oraz przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w K. w jednoosobową spółkę (...) pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w K. – poprzednika prawnego (...) S.A.

W oparciu o powyższe Sąd Rejonowy postanowieniem wstępnym oddalił wniosek uczestnika (...) S.A. z siedzibą w K. o zasiedzenie służebności przesyłu. Sąd oparł się na dowodach z dokumentów, których autentyczność nie była kwestionowana przez strony, a także na zeznaniach świadków K. L. i A. N., uznając je za wiarygodne, mimo braku dokładności w ich treści.

Sąd I instancji zgłoszony w niniejszej sprawie przez uczestnika zarzut zasiedzenia służebności potraktował jako wniosek w tym zakresie, który może być rozstrzygnięty postanowieniem wstępnym, albowiem kwestia jego zasadności wpływa na ocenę zasadności roszczenia wnioskodawcy o ustanowienie służebności przesyłu. Sąd nie uwzględnił wniosku uczestnika co do stwierdzenia zasiedzenia przez niego służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (co do działki nr (...)) ani też zasiedzenia służebności przesyłu, przewidzianej w art. 305¹ k.c. (co do działek nr (...)). W ocenie Sądu uczestnik nie wykazał przesłanek zasiedzenia, czyli samoistnego posiadania nieruchomości w zakresie służebności przesyłu ani służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu przez okres przewidziany przepisami prawa. Ciężar udowodnienia tych przesłanek obciążał go na podstawie art. 6 k.c. i 232 k.p.c. W odniesieniu do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na działce nr (...) brak było podstaw do przyjęcia dobrej wiary po stronie uczestnika, albowiem ani uczestnik ani też jego poprzednicy prawni nie mieli uregulowanego w żaden sposób uprawnienia do zajęcia części przedmiotowej nieruchomości pod instalację elektroenergetyczną. Sąd I instancji wskazał, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 roku miała status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć w drodze zasiedzenia własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1

lutego 1989 roku doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Zgodnie z art. 176 § 1 k.c. doliczenie okresu posiadania przez poprzednika jest dopuszczalne, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Tymczasem uczestnik nie wykazał, że nastąpiło przeniesienia posiadania instalacji ze Skarbu Państwa na poprzednika prawnego uczestnika, tj. Zakład (...). Co do działek ewidencyjnych nr (...), to stanowiły one własność Skarbu Państwa. Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) ani w momencie jego utworzenia (16 stycznia 1989 roku) ani w dniu 1 lutego 1989 roku, od kiedy mogło mu przysługiwać mienie w postaci linii przesyłowej, nie legitymowało się żadnym tytułem prawnym do przedmiotowych działek, zatem okres zasiedzenia wynosił 30 lat (zła wiara). Zgodnie z ustawą z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny terminy zasiedzenia nieruchomości należących do Skarbu Państwa zaczęły biec od 1 października 1990 roku, kiedy to uchylone zostały przepisy wyłączające zasiedzenie w odniesieniu do nieruchomości państwowych. Jednocześnie przepis art. 10 ustawy zmieniającej wprowadził regulację stanowiącą, że jeżeli przed dniem jej wejścia w życie istniał stan, który prowadził do zasiedzenia, to termin zasiedzenia ulega skróceniu o czas, w którym powyższy stan istniał przed wejściem w życie ustawy, lecz nie więcej niż o połowę. Co za tym idzie, termin zasiedzenia służebności na działkach nr (...) wynosi 30 lat i nie upłynął jeszcze, nawet w przypadku gdyby doliczyć do niego okres pomiędzy dniem 1 lutego 1989 roku a 1 października 1990 roku.

Apelację od tego postanowienia wywiódł uczestnik, zaskarżając je w całości. Orzeczeniu temu zarzucił:

1. naruszenie prawa procesowego, a w szczególności przepisów:

- a) art. 232 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 228 k.p.c., art. 229 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne uznanie, że uczestnik nie jest następcą prawnym Skarbu Państwa;
- b) art. 234 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie domniemania samoistności posiadania oraz domniemania dobrej wiary uczestnika;
- c) art. 316 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia upływu okresu zasiedzenia służebności przez uczestnika;
- d) art. 321 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i wyrzeczenie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem;

2. naruszenie prawa materialnego, a w szczególności przepisów:

- a) art. 339 k.c. w zw. z art. 352 k.c. poprzez ich niezastosowanie;
- b) art. 176 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że uczestnik nie jest następcą prawnym Skarbu Państwa, a tym samym nie może zaliczyć na poczet okresu zasiedzenia okresu posiadania stosownej służebności przez Skarb Państwa;
- c) art. 55¹ k.c. w zw. z art. 55² k.c. poprzez ich niezastosowanie;
- d) art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. i art. 285 k.c. poprzez ich niezastosowanie;
- e) art. 7 k.c. poprzez jego niezastosowanie;
- f) art. 305¹ k.c. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że właściwość urządzeń energetycznych nie jest konieczną przesłanką do ustanowienia na rzecz uczestnika służebności przesyłu.

Wskazując na powyższe uchybienia, uczestnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację datowanej na dzień 12 lutego 2014 roku wnioskodawca wniósł o:

1. nieuwzględnienie zarzutów uczestnika zawartych w apelacji z dnia 22 listopada 2013 roku i oddalenie jej w całości;

2. zasądzenie na rzecz wnioskodawcy od uczestnika kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że zgodnie z ogólnymi zasadami rozkładu ciężaru dowodu wyrażonymi w art. 6 k.c. na uczestniku ciążył obowiązek wykazania faktów, z których wywodził skutki prawne. Tymczasem uczestniczka nie udowodniła przeniesienia na nią posiadania urzędzeń przesyłowych od swych poprzedników prawnych. Co więcej podniósł, że okresu posiadania służebności przesyłu przez przedsiębiorstwo państwowe nie można zaliczyć do okresu posiadania uczestniczki, albowiem przez 1989 rokiem państwowe osoby prawne, w tym przedsiębiorstwa państwowe wykonywały uprawnienia związane z własnością nieruchomości w imieniu własnym, ale na rzecz Skarbu Państwa, który w tamtym czasie był jedynym dysponentem własności państwowej. W końcu wnioskodawca nadmienił, że niemożliwe jest zasiedzenie służebności przesyłu, ponieważ przed nowelizacją kodeksu cywilnego z 2008 roku ograniczone prawo rzeczowe tego rodzaju nie istniało. W konsekwencji nie można dla byłych stanów faktycznych stosować instytucji nieznanych w czasie ich trwania, bowiem prowadziłoby to w rzeczywistości do dokonania oceny przeszłego stanu faktycznego post factum.

Sąd Odwoławczy zważył co następuje.

Apelacja jest zasadna i powodowała zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez jego uchylenie.

Brak jest bowiem podstaw do wydania orzeczenia wstępnego o treści jak zaskarżone postanowienie. W niniejszej sprawie, zgłoszony przez uczestnika zarzut zasiedzenia Sąd I instancji potraktował jako wniosek w tym zakresie, który może zostać rozstrzygnięty postanowieniem wstępnym. Rozstrzygnięcie kwestii zasiedzenia tej służebności miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy o ustanowienie służebności przesyłu na wniosek (...) Sp. z o. o. jednakże nie stanowiło rozstrzygnięcia o żądaniu wniosku. Stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu bądź służebności odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu przez uczestnika, skutkować powinno oddaleniem wniosku o ustanowienie takiej służebności jednakże negatywne rozstrzygnięcie o tym zarzucie musiało skutkować ustaleniem co do zasadności samego wniosku o ustanowienie służebności przesyłu.

Kwestia dopuszczalności wydania postanowienia wstępnego w postępowaniu nieprocesowym była przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego (m.in w postanowieniu z dnia 25 listopada 1999 r., II CKN 750/98 (OSNC 2000, Nr 5, poz. 10, w orzeczeniu z dnia 22 października 2009 r., III CSK 21/09 (OSNC 2010, Nr 4, poz. 61, uchwalę z dnia 19 listopada 1957 r., IV CO 15/57, OSNCK 1958, Nr 4, poz. 114 oraz w wyrokach z dnia 28 czerwca 1982 r., IV CR 230/82, OSNCP 1983, nr 2-3, poz. 42 i z dnia 4 lutego 2000 r., II CKN 738/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 146, postanowieniu z dnia 8 listopada 2013 r. I CSK 723/12). Zatem w postępowaniu nieprocesowym istnieją dwie zasadnicze możliwości wydania postanowienia wstępnego, a mianowicie w sytuacjach szczegółowo określonych w przepisach dotyczących poszczególnych rodzajów spraw (np. w przepisach art. 567 § 2, 618 § 1 i 685 k.p.c. różni je od wyroków wstępnych w rozumieniu art. 318 § 1 k.p.c.) a oraz poprzez zastosowanie art. 318 § 1 k.p.c. w zw. z art.13§2 k.p.c. W nin. sprawie z powodu braku przepisu szczególnego podstawy wydania postanowienia wstępnego możemy poszukiwać w przepisach o wyroku wstępnym stosowanych odpowiednio przez działanie normy art.13§2 k.p.c. Zatem wydanie wyroku wstępnego jest dopuszczalne, gdy sama zasada roszczenia jest w ocenie sądu pierwszej instancji wątpliwa i pozostaje przedmiotem sporu stron oraz gdy sporna jest także wysokość roszczenia, a jej ustalenie połączone jest z pracochłonnym, często również kosztownym postępowaniem dowodowym, które mogłoby okazać się niepotrzebne, gdyby roszczenie powoda ocenione zostało przez sąd drugiej instancji, jako niesłuszne, co do zasady. W niniejszej sprawie Sąd nie orzekł jednak o zasadności wniosku o ustanowienie służebności, a jedynie orzekł o zarzucie zgłoszonym przez uczestnika. Zatem takie orzekania w stosunku do zarzutu, który nie był przedmiotem wniosku jest niedopuszczalne.

Ponadto należy wskazać także, że ustalony stan faktyczny nie jest pełny. Nie wskazano bowiem podstaw nabycia własności i właścicieli w okresie objętym zasiedzeniem. Istotnym bowiem zarówno dla oceny dobrej wiary jak i możliwości zasiedzenia jest ustalenie kto był właściciel nieruchomości w chwili posiadania urzędzeń jak i kto był właścicielem i na jakiej podstawie w okresie biegu terminu zasiedzenia. Nie można także ocenić zarzutu

uczestnika bez ustosunkowania się do domniemania dobrej wiary, faktu stawiania urządzeń na własnym gruncie (w ramach jednolitej własności państwowej). Odnośnie przeniesienia posiadania to wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 348 k.c. przeniesienie posiadania następuje przez wydanie rzeczy. Wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzanie rzeczą, jak również wydanie środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą, jest jednoznaczne z wydaniem samej rzeczy. Ustawodawca nie wymaga zatem pisemnej formy potwierdzenia przeniesienia posiadania (por. Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 marca 2014 roku, sygn. akt I ACa 1094/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 sierpnia 2013 roku, sygn. akt I ACa 292/13). Sąd I instancji powinien ocenić w kontekście tych stwierdzeń, czy uczestnik nie wykazał innymi środkami dowodowymi, w tym domniemaniami faktycznymi, że doszło do przeniesienia posiadania wspomnianych linii przesyłowych ze Skarbu Państwa na jego poprzedników prawnych.

Należy wskazać ponadto, że w odniesieniu do nieruchomości które stanowiły i nadal stanowią własność Skarbu Państwa zasiedzenie służebności mogło nastąpić dopiero z chwilą utworzenia Przedsiębiorstwa Państwowego Zakład (...) ((...)), a właściwie z chwilą przekazania do dyspozycji tegoż przedsiębiorstwa linii elektroenergetycznej relacji L – B. i P. –. G., co nastąpiło z dniem 1 lutego 1989 roku. Od tej chwili przedsiębiorstwo to miało odrębny majątek i stanowiło odrębną od Skarbu Państwa osobę prawną. Abstrahując od tego, czy uczestnik mógł doliczyć okres posiadania służebności przez swoich poprzedników prawnych, a także czy korzystał ze spornej nieruchomości w sposób tożsamy ze służebnością przesyłu, to należy wskazać, że okres zasiedzenia zaczął bieg 1 października 1990 roku, kiedy to uchylone zostały przepisy uniemożliwiające zasiedzenie nieruchomości Skarbu Państwa. Jednocześnie przepis art. 10 ustawy zmieniającej wprowadził regulację stanowiącą, że jeżeli przed dniem jej wejścia w życie istniał stan, który prowadził do zasiedzenia, to termin zasiedzenia ulega skróceniu o czas, w którym powyższy stan istniał przed wejściem w życie ustawy, lecz nie więcej niż o połowę.

Te okoliczności skutkowały uwzględnieniem apelacji na zasadzie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art.13§2k.p.c.